

סיכומי הדף היומי

ת"ר ושונתם שיהיו דברי תורה **מחודדים** בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת מרת פייע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net
שמחים לבשר על חידוש שמיעת השיעורים בטלפון
בעברית ובאנגלית במספר 0799-379-634

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' פינחס בן ר' בנימין בינוש זצ"ל

שבת קודש פרשת ויחי - י"ב טבת תשע"ח

דף ל"ב ע"א

שיכולה לילך לבית דין ולומר ואין צריכה לעדותו. ואם לא אמר לה, חייב. ואם משביע עדי קרקע פטור, אינו חייב אלא אם תפסה מטלטלין לכתובתה.

כפר עד אחד והודה אחד - הראשון חייב והשני פטור. ואפילו אם כפרו שניהם, וחזר אחד והודה בתוך כדי דיבור, זה שהודה פטור, שתוך כדי דיבור כדיבור אפילו כשחוזר מכפירה להודאה.

היו שתי כיתי עדים וכפרה הראשונה ואח"כ כפרה השנייה - שניה חייבת, שבשעת כפירתם לא היו עדים ראויים להעיד חוץ מהם. וכת ראשונה - אם היתה שניה בשעת כפירתם קרובים בנשותיהם, חייבת, אע"פ שהיו הנשים גוססות. ואם לא היו קרובים פטורה.

יום ראשון פרשת שמות - י"ג טבת תשע"ח

דף ל"ג ע"א

אמר לעדים: 'משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה', ואמרו: 'שבועה שאין אנו יודעין לך עדות' - אין חייבין אלא אחת. אמרו: 'שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה' - חייבים על כל אחת ואחת. וכן אם אמר: 'משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שיש לי ביד פלוני פקדון חטין ושעורין וכוסמין'. אם אמרו: 'שבועה שאין אנו יודעין לך עדות' - אין חייבין אלא אחת. אמרו: 'שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין' - חייבים על כל אחת ואחת.

השביעם שיעידו שיש לו ביד פלוני נזק וחצי נזק, תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה, תשלומי אונס ומפתה של בתו - חייבים. ואם משביע עדי קנס פטור, אינו חייב אלא לסובר חצי נזק ממון הוא, או בחצי נזק צרורות, ובתשלומי כפל וד' זה חייבים משום קרן שבו, ובאונס ומפתה משום בושת ופגם.

'משביע אני עליכם שהכני בני בלא חבורה', או 'שחבל בי חבירי' - חייבים, שאין כאן חיוב מיתה שיפטר משום 'קים ליה בדרבה מיניה'. 'משביע אני עליכם שהדליק חבירי גדישי ביוה"כ' - לתנא במשנה חייבים, שאין 'קים ליה בדרבה מיניה' בכרת. ולר' נחוניא בן הקנה חייבים, שהיה עושה את יום הכיפורים כשבת לענין 'קים ליה בדרבה מיניה'.

משביע עדי קנס - לר' אלעזר ברבי שמעון חייבים,

ראו שני עדים שהתובע רץ או בא אחריהם כדי שיעידו לו, אמרו לו: שבועה שאין אנו יודעין לך עדות - פטורין מקרבן, עד שישמעו מפיו 'בואו והעידונו'. אבל בשבועת הפקדון חייב גם אם נשבע מעצמו.

אין העדים חייבים קרבן עד שיכפרו בבית דין - שנאמר 'אם לא יגיד ונשא עוונו', במקום שאילו מגיד זה מתחייב זה ממון. אבל שבועתם יכולה להיות גם מחוץ לבית דין - שנאמר 'לאחת' לחייב על כל אחת, ואם נשבעו בבית דין אין חייבים אלא אחת, שאין יכולים לחזור ולהודות.

שנינו: כפרו שני העדים כאחת חייבים - לרב חסדא: כר' יוסי הגלילי שאפשר לצמצם. לר' יוחנן: גם לחכמים, וכגון שכפר כל אחד תוך כדי דיבור [-שאלת תלמיד לרב] של חבירו.

המשביע עד אחד - לתנא קמא פטור, שאינו מחייב אלא שבועה, ודבר הגורם לממון לאו כממון. ולר' אלעזר ברבי שמעון חייב, שדבר הגורם לממון כממון.

הכל מודים בעד סוטה שיודע עדות על הטומאה - שאם כפר חייב קרבן, שהתורה האמינתו, שנאמר 'ועד אין בה' - כל שיש בה. והכל מודים בשני עדים שיודעים עדות על הקינוי שפטורים - שעדיין צריכים לעדי סתירה, וגם הם לא יביאו אותה אלא לשתיית מים, ואין זה אלא 'גורם דגורם'.

דף ל"ב ע"ב

עדי סתירה שכפרו - לתנא קמא פטורים, ולר"א ברבי שמעון חייבים, שהוא גורם לממון שמא תודה מיראת שתיית המים.

היה הלווה חשוד על השבועה, ועד אחד אינו רוצה להעיד - לתנא קמא פטור ולר"א ברבי שמעון חייב, שהוא גורם לממון אם ישבע המלוה. היו שניהם חשודים - הכל מודים שהוא חייב, שמתוך שאין הלווה יכול לישבע משלם.

הכל מודים בעד אחד דר' אבא - שראה אחד חוטף מחבירו, והלה אומר שלי חטפתי, שחייב, שמתוך שהחוטף אינו יכול לישבע כנגד העד שהרי מודה שחטף, משלם.

אשה שהשביעה עד אחד היודע שמת בעלה, כדי שתטול כתובתה מן היורשים - אם אמר לה מת בעליך, פטור,

שמודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב, נמצא שהפסידוהו גם אם הנתבע הודה. ולחכמים - אם סוברים כר"א ברבי שמעון שגורם לממון כממון, חייבים. ואם סוברים שגורם לממון לאו כממון, נסתפקו בגמרא אם חייבים או לא.

דף ל"ג ע"ב

השביע עדים שיעידו שהוא כהן, שהוא לוי, שאינו בן גרושה או בן חלוצה - פטורים, שאין זה ממון. שחבל בי בני, שחבל בי חבירי שהדליק גדישי בשבת - פטורים, שיש בזה חיוב מיתה ופטור מממון משום קלב"ם.

השביעם: שאיש פלוני כהן או לוי או אינו בן גרושה או בן חלוצה, שאנס איש פלוני או פתה את בתו של פלוני - פטורים, אף שבא בהרשאה, שלא שייך להרשות על ממון שלא הגיע לידיו.

השביעם שיעידו שיש מנה לפלוני ביד פלוני - פטורים, עד שישמעו מפי התובע. ואם בא בהרשאה - חייבים.

אין כותבים הרשאה על מטלטלים שהלה כופר, אך אם אין כופר כותבים.

המקור שאין קרבן שבועת העדות אלא בתביעת ממון: א. לר' אליעזר: למדים משבועת הפקדון שבשניהם נאמר 'אזאין' ויש עמהם שבועה ואין בהם כהן, ללמד שמדבר בתביעת ממון כמו בפקדון. מה שאין כן 'אזאין' האמורים ברוצח שאין עמהם שבועה, ו'אזאין' של סוטה שיש עמהם כהן. ב. לר"י הגלילי: 'או ראה או ידע' - בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה, כגון מנה מניתי לך בפני פלוני ופלוני, ובידיעה בלא ראייה, כגון מנה הודיתה לי בפני פלוני ופלוני. ג. לר' שמעון: בגזירה שוה 'תחטא' מ'תחטא' דשבועת הפקדון.

יום שני פרשת שמות - י"ד טבת תשע"ח

דף ל"ד ע"א

שנינו שלר' אליעזר חייב בשבועת העדות בכל תביעת ממון, ולר' עקיבא יש תביעת ממון שהוא חייב ויש שהוא פטור, שנאמר 'לאחת מאלה' - י"א שנחלקו במשביע עדי קרקע, וי"א שנחלקו במשביע עדי קנס.

דיני ממונות דנים בידיעה בלא ראייה, ובראייה בלא ידיעה (ראה לג:). ובדיני נפשות - בידיעה בלא ראייה, כגון גמל האוחזר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו, או מי שרץ אחר חבירו ומצא סייף בידו ודם מטפטף והרוג מפרפר, לר' אחא בידוע שזה הרגו, ולר' שמעון בן שטח אי אפשר להורגו. ולדברי הכל אין דנים בראיה בלא ידיעה, כגון אם ראה את חבירו הורג נפש ולא ראה אם הרג לישראל או לגוי, אם טריפה או שלם.

לר' יוסי הגלילי משביע עדי קנס פטור - שלא מצאנוהו בראיה בלא ידיעה, כגון שראה שבעל ולא ראה אם בת ישראל או נכרית, אם בתולה או בעולה.

דף ל"ד ע"ב

האומר לחבירו: 'מנה מניתיך בפני פלוני ופלוני, והעדים ראו אותו מבחוץ, והנתבע לא הכיר בהם: אמר 'לא היו דברים מעולם' - הוחזק כפרן ואין נאמן עוד בשבועה. אמר 'שלי נטלת' - נאמן.

האומר לחבירו: 'מנה מניתי לך בצד עמוד זה, והלה השיב: 'לא עברתי בצד עמוד זה, ובאו עדים שהשתין שם מים - י"א שהוחזק כפרן. וי"א שנאמן - י"א משום שלא נתכוין לומר שמעולם לא עבר אלא בעסק זה. וי"א משום שכל דבר שאין מוטל על האדם לזכרו, אינו

זוכרהו.

לר' שמעון שבועת הפקדון לא עשה בה מזיד כשוגג, ואע"פ שלא נאמר בה 'ונעלם', למדים גזירה שוה ממעילה שאינה אלא בשוגג. ואין למדים משבועת העדות שחייב בה גם מזיד - שדומה יותר למעילה שבשניהם נאמר 'מעילה', ונוהגים בכל אדם, ונהנה מעבירה, והם בקרבן קבוע, ויש בהם חומש ואשם. אבל לעדות דומה בפחות מכך, שבשניהם נאמר לשון 'תחטא', ודינו עם ההדיוט, ושניהם בשבועה, ובתביעה וכפירה, ונאמר בהם 'אזאין'. ואין חוזרים ולמדים שבועת העדות משבועת הפקדון שאינה אלא בשוגג (וזהו שמחכו במערבא על הא דר' שמעון) - לפי שהיא כתובה אצל שבועת ביטוי וטומאת מקדש וקדשיו שנאמר בהם 'ונעלם' ובה לא נאמר 'ונעלם', ללמד שהמזיד כשוגג.

יום שלישי פרשת שמות - ט"ז טבת תשע"ח

דף ל"ה ע"א

השביע שיעידו שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן - פטורים, שלמדים 'תחטא' מ'תחטא' דשבועת הפקדון שאין חייבים אלא על תביעת ממון.

השביעם 'כשתדעו לי עדות תבואו ותעידוני' - פטורים, שנאמר 'ושמעו קול אלה והוא עד או ראה או ידע', מי שקדמה עדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות.

עמד בבית הכנסת או שראה סיעה של בני אדם עומדים, ואמר: 'משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות תבואו ותעידוני', אע"פ שעדי בניניהם והוא עומד בצדם, פטורים, שנאמר 'והוא עד' והרי לא ייחד עדי. ואם אמר 'כל העומדין כאן' - חייבים, שהרי ייחד עדי.

אמר לשנים: 'משביע אני עליכם פלוני ופלוני שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני', ואמרו: 'שבועה שאין אנו יודעים לך עדות', והם יודעים לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול, פטורים, שנאמר אם לא יגיד ונשא עונו, בראויים להגדה הכתוב מדבר.

שלח התובע ביד עבדו, או שאמר להם הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין עדות לתובע שתבואו ותעידוהו - פטורים, עד שישמעו מפי התובע, שנאמר אם 'לוא' יגיד, ודרשו חכמים אם לו לא יגיד ונשא עונו, אבל אם לא אחר לא יגיד פטור.

שנינו במשנה: 'אמר לשנים משביעני עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני, הרי אלו חייבין' - לרב יהודה: כגון שאמר משביעני עליכם בשבועה האמורה בתורה, מצוה אני עליכם בצוואה האמורה בתורה, אוסרכם אני באיסור האמור בתורה. לאביי: שאמר משביע אני עליכם בשבועה, מצוה אני עליכם בשבועה, אוסרכם אני בשבועה. וכן הדין כשאמר להם כובלכם אני בשבועה.

השביע אותם בשמים ובארץ - פטורים. בשם של אלף דלת, בי' ה', בשד-י, בצבא-ת, בחנון ורחום (כלומר במי שהוא חנון), בארץ אפים, ברב חסד ובכל הכנויים - חייבים. המברך את השם באחד מכל אלו, או המקלל אביו ואמו בשמות אלו - לר' מאיר חייב ולחכמים פטור.

אמר לעדים אחד מן המקראות שבקללות, כגון יככה ה' אם לא תבואו ותעידוני, או שהיה אחד קורא קללות ואמר לעדים כן יככה - הרי זו אלה הכתובה בתורה וחייבים. אמר להם אל יכך ויברכך ויטיב לך אם תעידוני - לר' מאיר חייבים, שמכלל לאו אתה שומע הן, ולחכמים

‘וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים’.

‘ארור’ - בו נידוי, שנאמר ‘אורו מרוז אמר מלאך ה’, אורו ארור יושביה’, שנידה ברק את יושבי מרוז בארבע מאות נידויים. בו קללה - שנאמר ‘ואלה יעמדו על הקללה’, ונאמר ‘ארור האיש אשר יעשה פסל וגו’. בו שבועה - שנאמר ‘וישבע יהושע בעת ההיא לאמר, ארור האיש לפני ה’ וגו’. ואין לומר שהשביעם וקיללם - שלא נאמר ‘ארור’.

‘אמן’ - בו שבועה, שנאמר ‘ואמרה האשה אמן אמן’. בו קבלת דברים - שנאמר ‘ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן’. בו האמנת דברים - שנאמר ‘ויאמר ירמיה הנביא אמן כן יעשה ה’ יקם ה’ את דבריך’.

האומר ‘לאו’ שני פעמים - בו שבועה, שנאמר ‘ולא יהיה עוד המים למבול ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול’, ונאמר ‘כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי’. וכן אם אמר ‘הן הן’, בו שבועה כמו לאו לאו.

המקלל בכינוי - לר’ מאיר חייב, שנאמר ‘איש איש כי יקלל אלוקיו’ אפילו בכינוי. ולחכמים על שם המיוחד חייב מיתה, שנאמר ‘ונקב שם ה’ מות יומת’, ועל כינויים באזהרה.

המקלל עצמו וחבירו - לדברי הכל חייב גם בכינוי.

השונה משנה שיש בה לשון קללה, כגון יככה ה’, ואחר עומד בצידו, יהפוך לשון המשנה ויאמר יכהו ה’, שלא יהיה משמע שמקלל את העומד לידו. וכן כשאומר את הפסוק ‘גם קל יתצך לנצח’.

לר’ מאיר אומרים מכלל לאו אתה שומע הן באיסור אבל לא בממוז, וכן בסוטה שהוא איסור שיש בו ממון אין אומרים. ולפיכך נאמר ‘הנקי לדרוש חנקי’ אם שטית. וכן בשבועת העדות שהוא איסור שיש בו ממון אין אומרים מכלל לאו הן. אבל בשתויי יין ופרועי ראש שנכנסו למקדש למדים מכלל הן לאו שחייבים מיתה, כיון שהוא איסור.

הדרן עלך שבועת העדות

פרק שבועת הפקדון

דף ל”ז ע”ב

שבועת הפקדון - נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים, בכשרים להעיד ובפסולים.

נשבע מפי עצמו - חייב בפני בית דין ושלא בפני בית דין. מושבע מפי אחרים - לר’ מאיר אינו חייב עד שיכפרנו בבית דין, ולחכמים חייב אפילו שלא בפני בית דין.

חייב אשם בכסף שקלים על זדון השבועה - שידע שכופר בפקדון ושיתחייב קרבן. וכן על שגגתה עם זדון הפקדון, שידע שכופר בפקדון ולא ידע שיתחייב קרבן. אבל אינו חייב על שגגתה לבדה, אם לא ידע שיש לו פקדון, כי אנוס הוא.

השביע עליו חמש פעמים - בין בפני בית דין ובין שלא בפני בית דין וכפר, חייב על כל אחת, מפני שיכול לחזור ולהודות ונמצא שבכל אחת כפר ממון.

היו חמשה תובעים אותו - אמרו לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך, שבועה שאין לכם בידי, אינו חייב אלא אחת. אמר שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך, לתנא קמא חייב על כל אחת, ולר’ אליעזר רק אם יאמר שבועה

אלו הן השמות שאין נמחקים: קל, אלקיך, אלוקים, אלוקיכם, אהיה אשר אהיה, אלף דלת, י ה’, שד-י, צבאו-ת. ולר’ יוסי צבאו-ת נמחק, שלא נקרא צבאו-ת אלא על שם ישראל. ואין הלכה כדבריו. ואלו הם השמות שנמחקים: הגדול, הגבור, הנורא, האדיר, והחזק, והאמיץ, העוז, חנון ורחום, ארך אפים, ורב חסד.

דף ל”ה ע”ב

כתב א’ ל’ מאלוקים, או י ה’ מהו”ה - אינו נמחק. ש’ ד’ משד-י, א’ ד’ מאדנ-י, צ’ ב’ מצבאו-ת - נמחקים. (ולר’ יוסי צבאו-ת כולו נמחק).

כל הטפל לשם - לתנא קמא: בין מלפניו כגון ל’ מלה, ב’ מבה, ו’ מוה, מ’ ממה, ש’ משה, כ’ מכה, ובין מלאחריו כגון נו מאלקינו, הם מאלקיהם, כם מאלקיכם - נמחק. לאחרים: לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם. וכן הלכה.

כל שמות האמורים בתורה באברהם - קודש, חוץ מ’ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך’, שנתכוין למלאך. וי”א שגם זה קודש, שכלפי שכינה אמר, ומכאן למדנו שגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה. שמות האמורים בלוט - חול, חוץ מ’אל נא אדני הנה נא מצא עבדך חן וגו’, מי שיש בידו להמית ולהחיות זה הקב”ה.

כל שמות האמורים בנבות - קודש. במיכה - י”א שכולם חול, וי”א שאלף למד חול חוץ מ’כל ימי היות בית האלהים בשילה’ שהוא קודש, ויוד היי קודש. שמות האמורים בגבעת בנימין - לר’ אליעזר חול ולר’ יהושע קודש.

כל ‘שלמה’ האמורין בשיר השירים קודש - שיר למי שהשלום שלו, חוץ מאחד מהם, י”א ‘כרמי שלי לפני האלף לך שלמה’ שלמה היה נוטל אלף לעבודת מלכותו, ומאתים חכמים לעסוק בתורה. וי”א שזה קודש, כי אלף היה נוטל להקב”ה ומאתים לעבודת המלך. ו’הנה מטתו שלשלמה ששים’ הוא חול.

מלכות הנוטלת אחד מששה לעבודת המלך - לשמואל אינה נענשת כמו שעשה שלמה (שמפרש כיש אומרים שאלף נוטל להקב”ה ומאתים לעבודת המלך).

כל ‘מלכיא’ האמורים בדניאל - חול, חוץ מ’אנת מלכא מלך מלכיא די אלה שמיא מלכותא חסנא ותקפא ויקרא ירב לך’ שהוא קודש. וי”א שגם ‘מרי חלמא לשנאך ופשרה לערך’ קודש, שלא יתכן שאמר לנבוכנצר שיחול חלומו על שונאיו שהם ישראל. ולתנא קמא נתכוין לשונאים שהיו לו מעובדי כוכבים.

לר’ חנינא בר אידי אין חיוב שבועת העדות אלא בשם ה’ - שנאמר בעדות ‘ושמעא קול אלה’, ונאמר בסוטה ‘אלה’, מה להלן שבועה אף כאן שבועה מה להלן בשם אף כאן בשם. ולחכמים חייבים העדים גם בכינוי, ושבועה למדים ממה שנאמר אלה שהיא בשבועה כמו שנאמר בסוטה בשבועת האלה. ואפילו השביעם בשבועה בלא אלה חייבים, שנאמר ‘ושמעא קול אלה’ - ‘ושמעא אלה’ ‘ושמעא קול’.

יום רביעי פרשת שמות - ט”ז טבת תשע”ח

דף ל”ז ע”א

‘אלה’ היא שבועה - שנאמר ‘ויבא אתו באלה’ וגו’, ונאמר

באחרונה, ולר' שמעון עד שיאמר שבועה לכל אחד.

אמר לו תן לי פקדון ותשומת יד גזל ואבידה שיש לי בידך - והשיב שבועה שאין לך בידי, אינו חייב אלא אחת. שבועה שאין לך בידי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה, חייב על כל אחת. תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך, שבועה שאין לך בידי, אינו חייב אלא אחת. שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין, חייב על כל אחת. ולר' מאיר גם אם אמר חטה ושעורה וכוסמת חייב על כל אחת, שחטה בכלל חטין ושעורה בכלל שעורין וכוסמת בכלל כוסמין. (להלן לח.).

מי שאינו משלם על פי עצמו פטור, אמר לו אנסת ופיתית את בתי, והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי, משביעך אני ואמר אמן - לתנא קמא חייב, שכפר באונס ופגם שמשלם על פי עצמו, לר' שמעון פטור, שכפר בקנס שאינו משלם על פי עצמו.

אמר לו 'גנבת את שורי', והוא אומר 'לא גנבתי', 'משביעך אני' ואמר 'אמן' - חייב. אמר 'גנבתי אבל לא טבחתי ומכרתי', 'משביעך אני' ואמר 'אמן' - פטור, שאינו משלם ד' וה' על פי עצמו. 'המית שורך את שורי', והוא אומר 'לא המית', 'משביעך אני' ואמר 'אמן' - חייב. 'המית שורך את עבדי', והוא אומר 'לא המית', 'משביעך אני' ואמר 'אמן' - פטור, שאינו משלם ל' שקלים על פי עצמו. 'חבלת בי ועשית בי חבורה', והוא אומר 'לא חבלתי ולא עשיתי בכ' חבורה', 'משביעך אני' ואמר 'אמן' - חייב. אמר לו עבדו 'הפלת את שיני וסימית את עיני', והוא אומר 'לא הפלתי ולא סימית', 'משביעך אני' ואמר 'אמן' - פטור, שאינו נעשה בן חורין על פי עצמו.

יום חמישי פרשת שמות - י"ז טבת תשע"ח

דף ל"ז ע"א

הזיד בשבועת הפקדון והתרו בו - נסתפקו בגמרא אם מביא קרבן, או שלוקה ואינו מביא קרבן, או שלוקה ומביא קרבן. ולרבה פטור מכלום אפילו לא התרו בו, שמאחר שיש עדים שכפר אין זה אלא כפירת דברים.

חמורה שבועת הפקדון משבועת העדות - שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים, ובשבועת העדות מביא קרבן על זדונה שהוא קל ממכות. ולצד שאם התרו בו מביא קרבן, אמרו כן לר' שמעון הסובר שזדון שבועת הפקדון לא ניתן לכפרה. ויש שאמרו חומר לשיטת חכמים, שזדונה ושגגתה באשם בכסף שקלים, מה שאין כן בעדות שמביא חטאת בת דנקא.

הכופר בממון שיש עליו עדים - לרבה פטור, שלא תועיל לו כפירתו שבין כך ישלם, וכפירת דברים הוא. ונדחו דבריו מבריייתא. ולר' יוחנן (להלן ע"ב) חייב. אבל אם יש עליו שטר פטור, שאין מביאים קרבן על כפירת שעבוד קרקעות.

'וכחש בה' - פרט לשני אחים ושני שותפים שתבעו לאחד לוית מנה משנינו, והוא מודה שלוח מנה אבל רק מאחד מהם, שאין כאן כפירת ממון אלא כפירת דברים. 'ונשבע על שקר' - פרט לאומר לויתי אבל לא לויתי בשטר, או לויתי ולא לויתי בעדים, שמודה בממון ואין כאן אלא כפירת דברים.

היו שתי כיתי עדים וכפרה הראשונה ואח"כ כפרה השניה - שניה חייבת, שבשעת כפירתם לא היו עדים ראויים להעיד חוץ מהם. וראשונה, אם היתה שניה בשעת כפירתם קרובים בנשותיהם, חייבת, אע"פ שהיו הנשים

גוססות. ואם לא היו קרובים, לרבה שכפירת ממון שיש עליו עדים אינה כפירה, פטורה.

דף ל"ז ע"ב

בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון, ונשבע והודה ובאו עדים: אם עד שלא באו עדים הודה - משלם קרן וחומש ואשם ופטור מכפל משום מודה בקנס. ואם משבאו עדים הודה - משלם כפל משום עדים, ואשם משום שבועה (אבל מחומש פטור). ולרבה אינו מביא קרבן אלא אם היו העדים קרובים בנשותיהם בשעת שבועה.

הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר - לר' אליעזר חייב להעמיד לו שדה, שדורש 'וכחש בעמיתו' - ריבה, 'בפקדון או בתשומת יד' - מיעט, 'או מכל אשר ישבע' - חזר וריבה, ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל חוץ משטרות. ולחכמים אומר לו הרי שלך לפניך, שדורשים כלל ופרט וכלל שיהא כעין הפרט שמתלטל וגופו ממון, יצאו קרקעות שאינם מתלטלים, ועבדים שהוקשו לקרקעות, ושטרות שאין גופם ממון.

משביע עדי קרקע (לשיטת ר' אליעזר) - לר' אלעזר חייב בקרבן כמו שנתרבו קרקעות להשבה. ולר' יוחנן פטור, שלענין קרבן מודה ר' אליעזר שנאמר 'מכל' ולא הכל. וכן הדין כשאומר לחבירו גנבת את עבדי והלה כפר, שעבד הוקש לקרקע.

יום שישי פרשת שמות - י"ח טבת תשע"ח

דף ל"ח ע"א

היו חמשה תובעים אותו וכפר לכולם: לר' מאיר - אם אמר 'לא לך לא לך', זהו פרט וחייב על כל אחת ואחת. אמר 'לא לך ולא לך' לשמואל הוא כלל וחייב אחת, ולר' יוחנן הוא פרט וחייב על כל אחת, ורק שבועה שאין לכם בידי הוא כלל. לר' יהודה - 'לא לך ולא לך' חייב על כל אחת, 'לא לך לא לך' חייב אחת. לר' אליעזר - רק אם אמר שבועה לבסוף, כגון לא לך ולא לך שבועה, חייב על אחת. לר' שמעון - אינו פרט עד שיאמר שבועה לכל אחד.

לשיטת רבי - בין אם אמר בוא"ו ובין כשאמר בלא וא"ו הוא פרט, וחייב על כל אחת.

'שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין' - י"א שחייב ג' אשמות על ג' הפרטים, אבל על מה שאמר 'שבועה שאין לך בידי' פטור, שהוא עולה על כל פרט בפני עצמו. וי"א שחייב ד', על ג' הפרטים ועל הכלל.

היו לו אצל הנשבע פרוטה מכל המינים יחד: אמר 'שבועה שאין לך בידי כלום' - מצטרפים וחייב קרבן. אמר 'שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין' - לסובר שחייב גם על הכלל חייב, ולסובר שאינו חייב אלא על ג' הפרטים, פטור.

היו חמשה תובעין אותו, ואמרו לו 'תן לנו פקדון תשומת יד וגזל ואבידה שיש לנו בידך', אמר לאחד מהם 'שבועה שאין לך בידי פקדון תשומת יד וגזל ואבידה, ולא לך ולא לך ולא לך ולא לך' - חייב כ' חטאות, ש'ולא לך' עולה על כל פרט ופרט, וכפר לכל אחד ד' כפירות.

דף ל"ח ע"ב

האומר 'אנסת ופתית את בתי' - לר' שמעון: פטור שקנס הוא תובע ולא בושט ופגם, שאין אדם מניח דבר שהוא קצוב ותובע דבר שאינו קצוב. לחכמים: חייב, שבושת ופגם הוא תובע ולא קנס, שאין אדם מניח דבר שאם

הודה בו הנתבע לא נפטר ותובע דבר שאם הודה בו ייפטר.

הדרן עלך שבועת הפקדון

פרק שבועת הדיינין

שבועת הדיינין שמשביעים את המודה במקצת, צריך שתהא הטענה שתי כסף, וההודאה בשוה פרוטה. ואם אין ההודאה ממין הטענה פטור.

'שתי כסף יש לי בידך', 'אין לך בידי אלא פרוטה' - פטור. 'שתי כסף ופרוטה לי בידך', 'אין לך בידי אלא פרוטה' - חייב (מבואר להלן לט:).

'מנה לי בידך', 'אין לך בידי' - פטור. 'מנה לי בידך', 'אין לך בידי אלא חמשים דינר' - חייב. 'מנה לאבא בידך', 'אין לך בידי אלא חמשים דינר' - פטור, מפני שהוא כמשיב אבידה.

'מנה לי בידך', אמר לו 'הן', למחר אמר 'תנהו לי': אם משיב 'נתתיו לך' - פטור. משיב 'אין לך בידי' - חייב. 'מנה לי בידך', אמר לו 'הן', 'אל תתנהו לי אלא בעדים', למחר אמר לו 'תנהו לי', 'נתתיו לך' - חייב, מפני שצריך ליתנו בעדים.

'ליטרא זהב יש לי בידך', 'אין לך בידי אלא ליטרא כסף' - פטור. 'דינר זהב יש לי בידך', 'אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיות ופרוטה' - חייב, שהכל מין מטבע אחת.

'כור תבואה לי בידך', 'אין לך בידי אלא לתך קטנית' - פטור. 'כור פירות לי בידך', 'אין לך בידי אלא לתך קטנית' - חייב, שהקטנית בכלל פירות.

טענו חטין והודה לו בשעורין - לתנא קמא פטור משבועה, ולרבן גמליאל חייב.

הטוען לחבירו כדי שמן והודה לו בקנקנים - לאדמון ישבע, שהרי הודה לו מקצת ממין הטענה, ולחכמים פטור, שאין זו הודאה ממין הטענה.

טענו כלים וקרקעות - הודה בכלים וכפר בקרקעות, בקרקעות וכפר בכלים, או שהודה במקצת קרקעות, פטור. הודה במקצת הכלים, חייב, שהנכסים שאין להם אחריות זוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהן בגלגול שבועה.

לר' חנינא בר אידי משביעים אותו בשם המיוחד, ולחכמים בכינוי, ומתפיסים בידו ספר תורה. לא התפיסו כלום - נעשה כטעה בדבר משנה וחוזר. השביעהו בתפילין - לרב פפא כטעה בדבר משנה וחוזר, ואין הלכה כדבריו. ולתלמיד חכם משביעים לכתחילה בתפילין. ונשבע מעומד, ותלמיד חכם מיושב.

שבת קודש פרשת שמות - י"ט טבת תשע"ח

דף ל"ט ע"א

אומרים לנשבע: הוי יודע שכל העולם כולו נודעזע בשעה שאמר הקב"ה בסיני לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא, לפי שכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקא, וכאן נאמר לא ינקא. וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו וממשפחתו ומכל העולם כולו. וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות תולים לו שנים ושלושה דורות, וכאן נפרעים ממנו לאלתר, ודברים שאין אש ומים מכלים אותם שבועת שקר מכלה אותם. אם אמר איני נשבע, פוטרין

אותו מיד. ואם אמר הריני נשבע, העומדים שם אומרים זה לזה סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וגו', שגם המשביעו רשע, שנאמר שבועת ה' תהיה בין שניהם, שחלה שבועה על שניהם. ואומרים לו, הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעים אותך, אלא על דעת המקום ועל דעת בית דין. שכן מצינו במשה כשהשביע את ישראל, אמר להן דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי.

אלו נאמרין בכל לשון: פרשת סוטה, וידוי מעשר, קריאת שמע ותפלה, ברכת המזון, שבועת העדות ושבועת הפקדון ושבועת הדיינין.

אלו הן קלות: עשה ולא תעשה חוץ מ'לא תשא'. חמורות: זו כריתות ומיתות בית דין ו'לא תשא' עמהן.

בכל עבירות נאמר 'ונקה לא ינקה' - הא כיצד, מנקה לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים. בכל עבירות שבתורה נפרעין מן העובר וממשפחתו מפני שמחפין עליו, אבל לא בעונש שהוא עצמו נענש בו, אלא רשעים ממשפחתו בדין חמור, ורשעים שבכל העולם בדין קל. וצדיקים אפילו ממשפחתו פטורים. ולענין שבועה רשעים שבמשפחתו נענשים כדינו, ורשעים שבעולם בדין חמור, וצדיקים בין ממשפחתו ובין שאר צדיקים בדין קל.

דף ל"ט ע"ב

לרב אינו נשבע עד שתהא כפירת הטענה שתי כסף, ותחילת הטענה תהא בשתי כסף ופרוטה. ולשמואל כל הטענה שתי כסף, ואפילו לא כפר אלא בפרוטה, או שלא הודה אלא בפרוטה, חייב.

'כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור' - מה כלים שנים אף כסף שנים, ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב. לשמואל בא ללמד שכל הטענה תהא שתי כסף, שעליה נאמר 'כי הוא זה' שיכפור מקצת ויודה מקצת. ולרב 'כסף' מיותר ללמד שהכפירה תהא שתי כסף, שהיה די לומר 'כלים' ולמדנו מה כלים שנים אף בכל דבר שנים. ולשמואל אם היה כתוב רק כלים לא הייתי לומד דבר חשוב.

שנינו במשנה 'שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה, פטור. שתי כסף ופרוטה יש לי בידך, אין לך בידי אלא פרוטה, חייב' - לשיטת רב מדובר שתבעו שוה שתי כסף, והודה לו בשוה פרוטה, ברישא פטור משום שאין כפירה של שתי כסף, ובסיפא חייב משום שכפר שתי כסף. לשמואל מדובר שתבעו כסף דוקא, והודה לו בפרוטה שהוא נחושת, ברישא פטור שלא הודה ממין הטענה, ובסיפא חייב לפי שסובר טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב.

'ליטרא זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור' - לשמואל כשתבעו בדוקא, ומשום שאינה ממין הטענה. ולרב כל תובע משקל דווקא הוא.

יום ראשון פרשת וארא - כ' טבת תשע"ח

דף מ' ע"א

'דינר זהב לי בידך', 'אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיות ופרוטה' - חייב. לרב: כשתבעו שוה, ומשום שכל דין מטבע אחת, שאף הקטנה שבהם יש בה דין הודאה. לשמואל: כשתבעו בדינר מטבעות, שכל המטבעות חשובים מין אחד ויש כאן הודאה ממין הטענה.

שיעור שתי כסף אינו אלא במזדה במקצת, אבל בעד אחד, אפילו לא טענו המלוה אלא בפרוטה חייב - שנאמר 'לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת' אבל קם הוא לשבועה. וכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון, עד אחד מחייבו שבועה.

טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן - לשמואל ולר' יצחק בשם ר' יוחנן: חייב. ולא נתברר אם ריש לקיש חלק עליו, לפי שהיה שוהה שיגמור ר' יוחנן את דבריו, וי"א שהיה שותה כשאמר ר' יוחנן דין זה. ולר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן פטור. ולאדמון חייב.

דף מ' ע"ב

תבעו כלים וקרקעות והודה לו באחד מהם - פטור. ולסובר טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהם פטור - גם אם תבעו כלים וכלים והודה באחד מהם פטור.

טענו חטים וקדם והודה לו בשעורים - אם נראה לבית דין שקפץ להודות כדי שלא יטענו זה שעורים, ויתחייב לו שבועה בהודאת שעורים, חייב לישבע. ואם נתכוין להשיב על טענתו של חטין ולא כמערים, פטור.

טענו שתי מחטין והודה לו באחת מהן - חייב, לפיכך יצאו כלים להתחייב עליהם בכל שהוא.

טענו כלים ופרוטה - לרב פפא אם הודה בכלים וכפר בפרוטה, פטור. ואם הודה בפרוטה וכפר בכלים, חייב. שסובר רב שכפירת טענה צריכה שתי כסף (או שתי כלים), וסובר כשמואל שטענו חטים ושעורים והודה לו באחת מהם חייב.

האומר לחבירו 'מנה לי בידך', והלה אומר 'אין לך בידך' - י"א בשם רב נחמן שמשביעין אותו היסת, שחזקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו. ואע"פ שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, שמא משתמט עד שיהיה לו. ולרב חביבא אין שבועת היסת אלא כשיש 'דררא דמונא', כגון אם הודה לו מתחילה שיש לו בידו, ולאחר מכן אמר שכבר פרע לו. אבל אם מתחילה כפר שאין לו בידו, אין משביעין אותו.

הכופר במלוה כשר לעדות - שמשתמט עד שיהיה בידו לפרוע. הכופר בפקדון פסול לעדות, אם העידו עדים שהיתה אצלו בשעת כפירה.

יום שני פרשת וארא - כ"א טבת תשע"ח

דף מ"א ע"א

חילוקי דינים בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן: א. מיפך שבועה, שבשבועה דרבנן יכול הנתבע לומר לתובע השבע וטול, ובשבועה דאורייתא אינו יכול. ולמר בר אשי גם בשבועה דאורייתא יכול. ב. בשבועה דאורייתא אם אמר איני משלם ואיני נשבע יורדים לנכסיו, ובשבועה דרבנן משמתין אותו עד שלשים יום, ולאחר שלשים מלקין אותו ומתירים נידויו. ולר' יוסי גם בשבועה דרבנן יורדים לנכסיו. ג. אם הנתבע חשוד על השבועה, בשבועה דאורייתא נשבע התובע ונטל, ובשבועה דרבנן לא עשו 'תקנתא לתקנתא' ויפסיד התובע.

מציאת חרש שוטה וקטן - יש בהם גזל מפני דרכי שלום. ולר' יוסי הוא גזל גמור מדבריהם ומוציאים אותם בדיינים.

המוציא שטר חוב על חבירו, ואמר הלוה 'אשתבע לי דלא פרעתין' - משביעים אותו. (אבל אם אינו טוען

אשתבע לי, אין משביעים אותו אלא אם המלוה פוגם את שטרו). ואם המלוה תלמיד חכם - אין נזקקים לדינו לא להשביעו ולא לגבות את שטרו.

דף מ"א ע"ב

המלוה את חבירו בעדים - ללישנא קמא: לרב אסי צריך לפורעו בעדים ולשמואל יכול לומר לו פרעתין בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים. ואם לא הלוהו בעדים רק תבעו בעדים, גם לרב אסי אין צריך לפורעו בעדים שהרי האמינו כשהלוהו בלא עדים. לרב יוסף: הלוהו בעדים, לדברי הכל אין צריך לפורעו בעדים. ואם אמר לו אל תפרעני אלא בעדים, לרב אסי צריך לפורעו בעדים, ולשמואל, לר' יהודה בן בתירא יכול לומר לו פרעתין בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים. ולתנא קמא צריך לפורעו בעדים.

להלכה: לרב פפי בשם רבא המלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים. ולרב פפא בשם רבא אין צריך לפורעו בעדים, ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים, ואם אמר לו פרעתין בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים, נאמן.

המלוה לחבירו על מנת שיפרע לו בפני ראובן ושמעון - ופרעו בפני שנים אחרים, והמלוה אומר עדי שקר הם, לאביי פטור, שעיקר כוונתו היתה שיפרע בפני שנים, ולרבא חייב.

התנה עמו שיפרע לו בפני שנים ששונים הלכות, ופרע בינו לבין עצמו, והמלוה מודה שקיבלו אלא שטוען שהיו פקדון אצלו עד שיזדמנו שנים ששונים הלכות ויקיים תנאו, ונאנסו, פרעון גמור הוא והלוה פטור.

התובע לחבירו מאה זו שהלוהו, ואמר לו הלה לא היו דברים מעולם, והביא התובע עדים שהלוהו ופרעו - לאביי פטור, שהרי העדים המעידים שלווה מעידים גם שפרע, ולרבא חייב, כי כל האומר לא לויתתי כאומר לא פרעתתי.

התובע לחבירו מאה זו שהלוהו, ואמר לו פרעתין בפני פלוני ופלוני, ואמר פלוני ופלוני לא היו דברים מעולם - רב ששת היה סובר שהוחזק כפרן ואינו נאמן, ולרבא נאמן, שאין אדם זוכר דבר שלא מוטל עליו לזכור, וכיון שלא היה צריך לפרוע בעדים שהרי לא התנה עמו, אינו זוכר אם פרע בפני עדים או שלא בפני עדים.

יום שלישי פרשת וארא - כ"ב טבת תשע"ח

דף מ"ב ע"א

התובע לחבירו שש מאות זוז שהלוהו, ואומר לו פרעתין במאה קבים של עפצים כשכל קב מהם שוה שש זוז, והתובע טוען שכל קב היה שוה ארבעה ועדיין חייב לו מאתיים, והביא עדים על כך, הוחזק הלוה כפרן ואינו נאמן, שאדם זוכר את השער אע"פ שלא מוטל עליו לזכור.

התובע לחבירו מאה זוז בשטר, ואמר לו הלוה פרעתין, והמלוה טוען שהפרעון היה על חוב אחר שהיה חייב לו - לרב נחמן כיון שהמלוה מודה שקיבל את הפרעון, 'איתרע שטרא' ואינו נאמן לומר שהיה לו חוב אחר. ולרב פפא לא איתרע שטרא ונאמן. ואם טוען שלווה כדי לקנות מהם שוורים ופרע לו במקום שמקצבים את הבשר, אין המלוה נאמן לומר שהיו פרעון לחוב אחר.

להלכה: לרב פפי לא איתרע שטרא, ולרב ששת בריה

דף מ"ג ע"א

מחובר לקרקע דינו כקרקע - לפיכך אם טענו עשר גפנים סרוקות והודה לו בחמש, אינו נשבע. ואם טענו עשר גפנים טעונות העומדות ליבצר, לר' מאיר חשובים כבצורות ונשבעים עליהם, ולחכמים אין דינם כבצורות ודינם כקרקע שאין נשבעים עליהם.

אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין - כיצד: 'בית מלא מסרתי לך, כ'ס מלא מסרתי לך', והלה אומר: 'איני יודע, אלא מה שהנחת אתה נוטל' - פטור. זה אומר 'עד הזיז' וזה אומר 'עד החלון' - חייב. אמר 'בית זה מלא' - לאביי: כיון שטענתו ידועה נשבע. לרבא: פטור עד שיטענו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין, ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין.

אמר לחבירו 'כור תבואה לי בידך', והלה אומר 'אין לך ביד' - פטור משבועה, שהוא כופר הכל.

'מנורה גדולה יש לי בידך', 'אין לך בידי אלא מנורה קטנה', 'אזורה גדולה יש לי בידך', 'אין לך בידי אלא אזורה קטנה' - פטור, שאין ההודאה ממין הטענה. ואם היתה מנורה של חוליות ומודה לו בחלק ממנה, או שתבעו חגורה של חתיכות הרבה והודה לו בחלק ממנה, או שאמר לו מנורה של עשר ליטרים יש לי בידך, והודה לו במנורה של חמש ליטרים, ואפשר לגרור את זו של עשר ליטרים ולהעמידה על חמש, חייב, שההודאה ממין הטענה.

דף מ"ג ע"ב

המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון, המלוה אומר: סלע הלוייתך עליו, והמשכון היה שוה שקל (חצי סלע), ואתה חייב לי שקל, והלוה אומר: סלע היה שוה, ופטור מכלום - אין הלוה נשבע, שהוא כופר הכל.

טען הלוה שהיה שוה שלשה דינרים, וחייב לו דינר - מעיקר הדין הלוה נשבע ומשלם דינר, שהוא מודה במקצת. וחכמים תיקנו שישבע המלוה שחייב לו שקל, ונוטל שקל שלם. שמא יוציא המלוה את הפקדון לאחר שבועת הלוה. ולרב אשי שניהם נשבעים, שתקנת חכמים היא שהמלוה נשבע שאין הפקדון ברשותו, והוא ישבע תחילה, שאם ישבע הלוה תחילה, המלוה יוציא את הפקדון, אבל לאחר שבועת המלוה שאינה ברשותו אין חוששים לכך.

טען הלוה סלע הלוייתני עליו, והמשכון היה שוה שני סלעים, ואתה חייב להחזיר לי סלע, והמלוה אומר שהיה שוה סלע ופטור מכלום, המלוה פטור משבועה שהוא כופר הכל. ואם המלוה אומר שהיה שוה חמשה דינרים, וחייב להחזיר לו דינר, נשבע משום מודה במקצת.

המלוה לחבירו אלף זוז ומשכן לו קתא דמגלא, ונאבד - לשמואל: הפסיד כל חובו. משכן בידו שנים ואבד אחד - לשמואל: לא הפסיד אלא דמי שויו. לרב נחמן: הפסיד חצי חובו. משכן בידו קתא ונסכא, ואבד הנסכא - לרב נחמן: לא הפסיד מחצה, לפי שהוא ראוי לפירעון וקיבלו בשווי דמיו, לנהרדעא: הפסיד מחצה.

פירש המלוה שאינו מקבל את המשכון אלא באחריות דמיו, ואבד - לא הפסיד כל חובו. וזהו ששנינו שאם טוען 'סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה' חייב לשלם לו המותר.

דרב אידי איתרע שטרא והלכה כדבריו. ודווקא כשפרעו בפני עדים ולא הזכיר לו השטר, אבל אם פרעו בינו לבינו, המלוה נאמן במיגו שהיה יכול לומר לא היו דברים מעולם.

לזה שאמר למלוה אתה נאמן עלי כל זמן שתאמר שלא פרעתי, והביא עדים שפרעו - לאביי ורבא הלוה חייב, שהאמין לזה למלוה יותר מהעדים. ולרב פפא האמינו רק יותר ממנו ולא יותר מעדים.

ואם אמר לו אתה נאמן עלי כשני עדים, והביא הלוה שלשה עדים שפרעו - לרב פפא פטור, שהאמינו כשנים ולא כשלשה. ולרב הונא בריה דרב יהושע אין הולכים אחר רוב דעות אלא באומדנא, אבל בעדים 'תרי כמאה' והמלוה נאמן גם כנגד שלשה. ואם אמר לו אתה נאמן עלי כשלשה, והביא הלוה ארבעה עדים שפרע, לדברי הכל פטור, שמכיון שפירש שלשה, נתכוין לשלשה דיעות ולא ליותר.

אין נשבעין על טענת חרש שזטה וקטן - שנאמר 'כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור', ואין נתינת קטן כלום, שאינו 'איש'.

דף מ"ב ע"ב

תבעו היורש מנה לאבי בידך, והוא אומר האכלתיו פרס ואני חייב לו רק חצי - לר' אליעזר בן יעקב נשבע אפילו אם היורש קטן (שיש כאן נתינת איש שהרי תבעו מכח נתינת האב), ואין אדם מעיז אפילו בבנו של מלוה, ואינו משיב אבידה. ולחכמים פטור משבועה, שאדם מעיז לכפור בבנו של מלוה, והרי הוא כמשיב אבידה שפטור משבועה.

ואם אמר ליורש מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס - והיורש לא תבעו כלום, אינו אלא כמשיב אבידה, ופטור משבועה גם לר' אליעזר בן יעקב.

מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע - חזקה שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו לכפור הכל, ולכך אינו כופר לגמרי, ובאמת היה מודה בכל, אלא שמשתמט עד שיהיו לו מעות, לכך הטילה עליו תורה שבועה כדי שיודה בכל.

שנינו במשנה 'אבל נשבעין לקטן ולהקדש' - יש מעמידים אותה בקטן שבא בטענת אביו וכו' אליעזר בן יעקב. ולשמואל הכוונה למי שבא ליפרע מנכסי קטן בשטר שאינו נפרע אלא בשבועה, וכן מי שבא ליפרע מנכסי הקדש שצריך שבועה כדין הבא ליפרע מנכסים משועבדים, ואין אומרים שלא ישבע כי אין אדם עושה קנוניא על הקדש, כיון שהוא בריא. אבל שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן, כי חזקה שאין שכיב מרע עושה קנוניא על הקדש, שאין אדם חוטא ולא לו.

העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות - אין נשבעים עליהם, ואין בהם תשלומי כפל וארבעה וחמשה, שומר חנם אין נשבע עליהם, ושומר שכר אינו משלם עליהם, שלמדנו מכלל ופרט וכלל שדיננים אלו נוהגים רק בדבר המטלטל וגופו ממון, וקרקעות אינם מטלטלים, ועבדים הוקשו לקרקעות, ושטרות אין גופם ממון. והקדש נתמעטו ממה שנאמר בהם 'רעהו'. ובתשלומי ארבעה וחמשה פטורים לפי שנתמעטו מכפל, והתורה אמרה ארבעה וחמשה ולא שלשה וארבעה.

לר' שמעון קדשים שחייב באחריותם נשבעין עליהם, ושאינו חייב באחריותם אין נשבעין עליהם.

דף מ"ד ע"א

המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון - לר' אליעזר ישבע המלוה שאבדו ויטול את מעותיו, ולר' עקיבא אבדו מעותיו. ואם המשכון שוה פחות ממעות ההלוואה - הכל מודים שמשלם לו המותר (ודלא כשמואל). ונחלקו כששוה שיעור המעות. ונתבאר כמה דרכים במה נחלקו:

א. אם בעל חוב קונה משכון (כר' יצחק) או לא. ודחו - רק כשמשכנו שלא בשעת הלוואה אמר ר' יצחק שקונה משכון. ב. שומר על משכון דינו כשומר אבידה לפי שעושה מצוה, ונחלקו אם שומר אבידה כשומר או כשומר חנם. ג. הכל מודים ששומר אבידה כשומר שכר, ונחלקו אם המלוה צריך למשכון להשתמש בו ואינו עושה מצוה והוא כשומר חנם, או שאינו צריך להשתמש בו ועושה מצוה.

דף מ"ד ע"ב

המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה - לרבן שמעון בן גמליאל אף על פי שאינו שוה אלא מחצה אינו משמט, ולר' יהודה הנשיא אם היה משכנו כנגד חובו אינו משמט ואם לאו משמט. ונתבאר שני דרכים במה נחלקו:

א. כנגד המשכון לדברי הכל אינו משמט, ונחלקו במותר, רשב"ג סובר כשמואל שהמשכון קנוי כנגד כל מעותיו ולכך אינו משמט, ור' יהודה הנשיא חולק על שמואל ולכך משמט המותר. ב. שלא כנגד חובו לדברי הכל משמט (שחולקים על שמואל), ונחלקו כנגד החוב, שלרשב"ג אינו משמט כיון שיש עליו משכון, ולר' יהודה הנשיא משמט כל חובו, שאינו משכון כלל ולא תפסו אלא לזכרון דברים.

הדרן עלך פרק שבועת הדיינין

פרק כל הנשבעין

כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין. ואלו נשבעין ונוטלין:

א. שכיר שאמר לבעל הבית 'תן לי שכרי', והלה טוען שכבר נתנו - נשבע ונוטל. ולר' יהודה רק אם בעל הבית מודה במקצת, כגון שאמר לו תן לי שכרי חמשים דינר, והוא אומר התקבלת דינר זהב.

ב. נגזל, מעידין על אחד שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות, הוא אומר כליי נטלת והוא אומר לא נטלתי - נשבע ונוטל. ולר' יהודה רק אם מודה במקצת, כגון שאמר לו שני כלים נטלת, והוא אומר לא נטלתי אלא אחד.

ג. נחבל, מעידין שנכנס תחת יד אחר שלם ויצא חבול, ואמר לו חבלת בי, והוא אומר לא חבלתי, נשבע ונוטל. ולר' יהודה רק אם מודה במקצת, כגון שאמר חבלת בי שנים והלה אומר לא חבלתי אלא אחת.

דף מ"ה ע"א

עוד מהנשבעין ונוטלין: ד. שכנגדו חשוד על השבועה, כגון שנשבע לשקר בשבועת העדות או שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא, או שהיה משחק בקוביא או מלוה ברבית, מפריחי יונים, סוחרי שביעית. היו שניהם חשודים - לר' יוסי חזרה שבועה למקומה (מבואר להלן

מז.), ולר' מאיר יחלוקו. ה. חנוני על פנקסו, שאמר לו בעל הבית תן לבני סאתים חטין, או לפועלי סלע מעות, חנוני אומר 'נתתי' והם אומרים 'לא נטלנו' - לתנא קמא שניהם נשבעים ונוטלים. ולבן ננס נוטלים בלא שבועה, שאי אפשר להשביע את שניהם כשאחד מהם בוודאי ישבע לשוא.

אמר בעל הבית לחנוני 'תן לי בדינר פירות', ונתן לו את הפירות ומבקש הדינר, ובעה"ב טוען שכבר נתנו - לת"ק: ישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר. לר' יהודה: כיון שהפירות ביד בעה"ב ידו על העליונה ואין צריך שבועה.

אמר בעל הבית לחנוני 'תן לי הפירות', וחנוני טוען 'נתתים לך והולכתים לביתך' - ישבע חנוני.

אמר בעל הבית לשולחני 'תן לי בדינר מעות', ונתן לו המעות ומבקש הדינר, ובעה"ב טוען שכבר נתנו - לת"ק: ישבע בעל הבית. לר' יהודה: פטור בלא שבועה, שאין דרך שולחני ליתן איסר עד שיטול דינר.

נתן לו בעה"ב את הדינר ומבקש המעות, ושולחני טוען שכבר נתנו - ישבע שולחני.

אלו צריכות להשבע כדי לגבות כתובתן: א. הפוגמת כתובתה, עד אחד מעידה שהיא פרועה, מנכסים משועבדים, מנכסי יתומים, הנפרעת שלא בפניו.

יתומים הבאים לגבות חוב אביהם מן היתומים של לווה - נפרעים בשבועה שלא פקדנו אבא בשעת מיתה ששטר זה פרוע, ולא אמר לנו אבא קודם לכן שהוא פרוע, ולא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע. לר' יוחנן בן ברוקה: גם אם נולד לאחר מיתת האב נשבע שלא מצא שובר.

יש עדים המעידים שאמר האב בשעת מיתתו ששטר זה אינו פרוע - לרשב"ג נוטל שלא בשבועה. (דין נשבעים שלא בטענה יתבאר להלן מח:).

שכיר נשבע ונוטל - שעקרו חכמים שבועה מבעל הבית שלא ישבע ויפטר והטילוה על השכיר, משום שבעל הבית טרוד בפועליו וכסבור שנתנו. ולא תיקנו שיתן בלא שבועה - כדי להפיס דעתו של בעל הבית. ולא תיקנו שיתן בעדים - שהוא טורח. ולא תיקנו שיתן לו קודם מלאכה - ששניהם רוצים בהקפה.

דף מ"ה ע"ב

אומן אומה 'שתיים קצצת לי', ובעל הבית אומר 'קצצתי לך אחת' - האומן צריך להביא ראיה, ואינו נאמן בשבועה, שבעל הבית זוכר כמה קצץ (ועיין להלן מז:).

שכיר שעבר זמנו - אינו נשבע ונוטל, שחזקה שאין בעל הבית עובר בבל תלין, ואע"פ שהוא טרוד - כשהגיע זמן חיובו הוא נזכר, וחזקה נוספת שאין שכיר משהה שכרו. אבל לשכיר אין אלא חזקה אחת - שאינו עובר ב'לא תגזול'.

אין שכיר נשבע ונוטל אלא כששכרו בעדים, אבל שכרו שלא בעדים - מתוך שיכול לומר לו לא שכרתיך מעולם, יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך. וכן אמר ר' יוחנן, ולא נתברר אם ריש לקיש חולק עליו.

שומר אינו צריך לישבע שנאנסו אלא כשהפקידו בידו בשטר, אבל אם הפקיד אצלו בלא עדים - מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם יכול לומר לו נאנסו. וכן אם הפקיד בעדים בלא שטר - מתוך שיכול לומר החזרתי (לסובר שהמפקיד בעדים אין צריך להחזיר בעדים), יכול לומר נאנסו.